

Waterakkoord Betuwepand

**WATERAKKOORD BETREFFENDE DE REGELING VAN DE AANVOER EN AFVOER
VAN WATER TUSSEN HET BETUWEPAND, HET DEEL VAN HET
AMSTERDAM-RIJNKANAAL GELEGEN TUSSEN DE WAAL EN DE LEK,
EN DE OMLIGGENDE WATERSYSTEMEN.**

INHOUDSOPGAVE

DE ONDERGETEKENDEN:	3
OVERWEGINGEN:	3
HOOFDSTUK 1: BEGRIPSBEPALINGEN	4
ARTIKEL 1:	4
HOOFDSTUK 2: VERPLICHTINGEN VAN DE DEELNEMERS	5
ARTIKEL 2: NORMALE OMSTANDIGHEDEN	5
ARTIKEL 3: WATERTEKORT	5
ARTIKEL 4: HOOGWATER SITUATIE	5
ARTIKEL 5: CALAMITEITEN	6
ARTIKEL 6: REGISTRATIEPLICHT	6
ARTIKEL 7: INFORMATIEPLICHT.....	6
HOOFDSTUK 3: NALEVING EN EVALUATIE VAN HET WATERAKKOORD	7
ARTIKEL 8: DE COMMISSIE WATERAKKOORD BETUWEPAND	7
ARTIKEL 9: DE ADVIESGROEP WATERAKKOORD BETUWEPAND	7
ARTIKEL 10: NALEVING IN BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN	7
ARTIKEL 11: GESCHILLEN	7
ARTIKEL 12: EVALUATIE	8
HOOFDSTUK 4: WIJZIGING VAN HET WATERAKKOORD	8
ARTIKEL 13: WIJZIGING VAN HET WATERAKKOORD	8
HOOFDSTUK 5: FINANCIËN	8
ARTIKEL 14: FINANCIËN	8
HOOFDSTUK 6: SLOTBEPALINGEN	9
ARTIKEL 15: GELDINGSDUUR WATERAKKOORD	9
ARTIKEL 16: INWERKINGTREDDING WATERAKKOORD	9
TOELICHTING	10
BIJLAGEN	20
BIJLAGE 1: OVERZICHT BEHEERSGEBIEDEN DEELNEMERS WATERAKKOORD	
BIJLAGE 2: OVERZICHT KUNSTWERKEN EN MEETPUNTEN	
BIJLAGE 3: WATERAANVOERGEBIED VANUIT HET BETUWEPAND BIJ WATERTEKORT	
BIJLAGE 4: WATERAFVOERGEBIED NAAR HET BETUWEPAND	
BIJLAGE 5: OVERZICHT VAN DE MAXIMALE CAPACITEITEN VAN DE AFVOER EN AANVOER NAAR EN VANUIT HET BETUWEPAND	24
BIJLAGE 6: BESCHRIJVING VAN DE AAN- EN AFVOER VAN WATER	26
BIJLAGE 7: OVERZICHT VAN DE TE METEN AFVOER EN AANVOER	28
BIJLAGE 8: REGISTRATIE VAN DE WATERKWALITEIT	29
BIJLAGE 9: WATERVERDELING BIJ WATERTEKORT	30
BIJLAGE 10: WENSEN VAN DE DEELNEMERS DIE NIET IN DIT WATERAKKOORD ZIJN OPGENOMEN	33

DE ONDERGETEKENDEN:

1. de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, vertegenwoordigd door:
de hoofdingenieur-directeur van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat in de directie Utrecht gevestigd te Nieuwegein, de heer mr. J.P.A.J. Bevers, hierna te noemen: "Rijkswaterstaat directie Utrecht", en
de hoofdingenieur-directeur van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat in de directie Oost Nederland gevestigd te Arnhem, de heer ir. J. H. Jansen, hierna te noemen: "Rijkswaterstaat directie Oost Nederland";
2. het Waterschap van de Linge, gevestigd te Geldermalsen, vertegenwoordigd door de waarnemende Lingegraaf, handelend ter uitvoering van het besluit van het algemeen bestuur van 24 november 1999, nr.V.V.1999-5-2/AG, de heer A.G.H. de Bruijn hierna te noemen: "Waterschap van de Linge";
3. het Polderdistrict Betuwe, gevestigd te Elst (Gld.), vertegenwoordigd door de Dijkgraaf, handelend ter uitvoering van het besluit van het algemeen bestuur van 4 februari 2000, nr. 6, de heer W. Spinhoven (wnd. Dijkgraaf) , hierna te noemen: "Polderdistrict Betuwe";
4. het Zuiveringsschap Rivierenland, gevestigd te Tiel, vertegenwoordigd door de Voorzitter, handelend ter uitvoering van het besluit van het algemeen bestuur van 25 november 1999, nr. 99-1480/a.v., de heer ir J.D. van Oort, hierna te noemen: "Zuiveringsschap Rivierenland";

OVERWEGINGEN:

gelet op de volgende overwegingen:

- op grond van artikel 17 van de Wet op de Waterhuishouding juncto artikel 19 van de Uitvoeringsregeling waterhuishouding is voor de afvoer naar het Amsterdam-Rijnkanaal ten behoeve van de afwatering van delen van Utrecht en Gelderland de verplichting opgenomen om een waterakkoord vast te stellen;
- omdat het Betuwepand, het deel van het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen tussen de Waal en de Lek, een watersysteem is, gescheiden van het Amsterdam-Rijnkanaal ten noorden van de Lek, is het doelmatig voor de afvoer en de aanvoer van water tussen het Betuwepand en de omliggende watersystemen een waterakkoord te sluiten;
- het waterakkoord heeft als doel het bereiken van een doelmatig beheer en een doelmatige verdeling van het beschikbare water in het Betuwepand en de omliggende watersystemen, met name in perioden van watertekort, en een efficiënte afvoer van overtollig water, met name in perioden van een hoogwater situatie;
- het is noodzakelijk om tussen Rijkswaterstaat directie Utrecht, Rijkswaterstaat directie Oost Nederland en het Waterschap van de Linge, het Polderdistrict Betuwe en het Zuiveringsschap Rivierenland onderling afstemming te bereiken in het geval van optreden van calamiteiten in het Betuwepand en de omliggende watersystemen;
- het beheer van de watersystemen in relatie tot het Betuwepand is als volgt:
  - de waterkwantiteit, de waterkwaliteit en de scheepvaart van het Betuwepand zijn in beheer bij Rijkswaterstaat directie Utrecht;
  - de waterkwantiteit, de waterkwaliteit en de scheepvaart van de Waal en de Lek zijn in beheer bij Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland; indien de kering bij Ravenswaaij niet gesloten is, zorgt Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland voor het op peil houden van de waterstand van en de afvoer van overtollig water vanuit het Betuwepand;
  - de waterkwantiteit van de Linge is in beheer bij het Waterschap van de Linge;

- het vaarwegbeheer van de Linge berust bij de provincie Gelderland en wordt overgedragen aan het Waterschap van de Linge;
  - de waterkwantiteit van de Maurikse wetering en het Rijswijksche veld is in beheer bij het Polderdistrict Betuwe;
  - de waterkwaliteit van de Linge, de Maurikse wetering en het Rijswijksche veld zijn in beheer bij het Zuiveringsschap Rivierenland;
- bij het opstellen van dit waterakkoord is rekening gehouden met het Beheersplan voor de Rijkswateren en met het Integraal Waterbeheersplan voor het Gelders Rivierengebied,

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

HOOFDSTUK 1: BEGRIPSBEPALINGEN

Artikel 1:

Voor de toepassing van het bij of krachtens dit waterakkoord bepaalde, wordt verstaan onder:

- a) **Adviesgroep:** de Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand als bedoeld in artikel 9 van dit waterakkoord.
- b) **Betuwepand:** het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen tussen de Lek en de Waal, begrensd door de Prinses Marijkesluizen bij Ravenswaaij en de Prins Bernardsluizen bij Tiel.
- c) **Buitengewone omstandigheden:** een situatie waarin sprake is van:
  - * **Watertekort:** situatie waarin de wateraanvoer onvoldoende is om aan de benodigde hoeveelheden water voor de omliggende watersystemen te voldoen. De minimaal benodigde hoeveelheden zijn vermeld in bijlage 9.
  - * **Hoogwater situatie:** situatie waarin de waterstand op de Lek stijgt tot NAP +5,55 m en verwacht wordt dat deze nog verder zal stijgen.
  - * **Calamiteit:** een ongewenste en onverwachte gebeurtenis dan wel dreiging daarvan in het Betuwepand of in de omliggende watersystemen die een zodanige verstoring van de toestand van een oppervlaktewater kan veroorzaken dat dit schadelijk kan zijn voor de functies van het oppervlaktewater, zijn omgeving of daarmee in verbinding staande oppervlaktewateren en waarbij door de waterbeheerder(s) gecoördineerde maatregelen moeten worden genomen ter voorkoming of beperking van schade.
- d) **Commissie:** de Commissie Waterakkoord Betuwepand als bedoeld in artikel 8 van dit waterakkoord.
- e) **Deelnemer:** de waterkwantiteitsbeheerder of waterkwaliteitsbeheerder, die deelneemt aan dit waterakkoord.
- f) **Landelijke Coördinatiegroep Waterverdeling:** het overlegorgaan dat in perioden van watertekort de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat adviseert over de door of namens de staatssecretaris te nemen beslissingen over de landelijke waterverdeling.
- g) **Normale omstandigheden:** situatie waarin voldoende water beschikbaar is voor de wateraanvoer, waarin voldoende mogelijkheden zijn om zonder beperkingen water te kunnen afvoeren en waarin geen sprake is van een calamiteit.
- h) **Omliggende watersystemen:** de Linge ten westen van de stuw de Pottum bij Ochten tot aan Hardinxveld Giessendam, de Maurikse wetering ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal en het Rijswijksche veld, zoals deze watersystemen staan afgebeeld in bijlage 2.
- i) **Wateraanvoer:** het door middel van een werk of langs natuurlijke weg halen of laten stromen van water uit het Betuwepand naar een oppervlaktewater in de omliggende watersystemen.
- j) **Waterafvoer:** het door middel van een werk of langs natuurlijke weg brengen of laten stromen van water vanuit de omliggende watersystemen naar het Betuwepand.

HOOFDSTUK 2: VERPLICHTINGEN VAN DE DEELNEMERS

Verplichtingen in normale omstandigheden

Artikel 2: Normale omstandigheden

1. Rijkswaterstaat directie Utrecht en Rijkswaterstaat directie Oost Nederland hebben de inspanningsverplichting om aan de waterbehoefte van de omliggende watersystemen te voldoen door middel van inname van water uit de Waal en de Lek en doorvoer van water naar de omliggende watersystemen via het Betuwepand. De maximale capaciteiten van de aan- en afvoerdebieten zijn aangegeven in bijlage 5.
2. Rijkswaterstaat directie Oost Nederland heeft de inspanningsverplichting het overtollige water uit de omliggende watersystemen via het Betuwepand af te voeren naar de Lek. De afvoer wordt geregeld via de stuw bij Hagestein. De maximale capaciteiten van de aan- en afvoerdebieten zijn aangegeven in bijlage 5.
3. Een voorgenomen vergroting of verkleining van de capaciteit van de wateraanvoer of waterafvoer naar en van de omliggende watersystemen naar en van het Betuwepand ten opzichte van de in bijlage 5 aangegeven capaciteiten wordt door de betrokken deelnemer gemeld aan Rijkswaterstaat directie Utrecht (als voorzitter van de Commissie). De vergroting of verkleining kan worden uitgevoerd nadat Rijkswaterstaat directie Utrecht schriftelijk toestemming heeft verleend of nadat een termijn van drie maanden na de melding is verstreken zonder een schriftelijke reactie van Rijkswaterstaat directie Utrecht. Rijkswaterstaat directie Utrecht verleent toestemming na overleg met de overige deelnemers.

Verplichtingen in buitengewone omstandigheden

Artikel 3: Watertekort

1. Bij een situatie van watertekort beslist de Commissie over de toepassing van de verdeelsleutel voor de verdeling van de beschikbare hoeveelheid water over de omliggende watersystemen. Deze verdeelsleutel is gebaseerd op de prioriteitstelling en minimaal gebruik per categorie, zoals is aangegeven in bijlage 9.
2. Indien de verdeelsleutel niet kan worden gebaseerd op de prioriteitstelling en minimaal gebruik, zoals is aangegeven in bijlage 9, beslist de Commissie over afwijking van deze verdeelsleutel.
3. Beslissingen door of namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat - gehoord de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling - gelden als randvoorwaarde voor de beslissingen van de Commissie.
4. Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarbij de totale waterbehoefte van alle waterbeheerders die water kunnen aanvoeren vanuit of via het watersysteem Neder-Rijn/Lek, alsmede bedrijven of particulieren die direct uit het genoemde watersysteem kunnen onttrekken, de aanvoercapaciteit van het watersysteem te boven gaat. In een dergelijke situatie kan Rijkswaterstaat, Directie Oost-Nederland, als beheerder van dit watersysteem, in afwijking van de in bijlage 9 genoemde minimaal benodigde aanvoerdebieten, besluiten dat de aanvoer vanuit de Lek tijdelijk dienen te worden beperkt of gestaakt. Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland kan hiertoe besluiten na overleg hierover in de Commissie.

Artikel 4: Hoogwater situatie

1. Een hoogwater situatie wordt vastgesteld door Rijkswaterstaat directie Utrecht.
2. Een hoogwater situatie ontstaat als de waterstand op het Betuwepand stijgt tot NAP +5,55 m en verwacht wordt dat de waterstand nog verder zal stijgen.
3. In deze situatie wordt het Betuwepand van de Lek afgesloten door het sluiten van de kering bij de Prinses Marijkesluizen. De Prins Bernardsluizen bij Tiel blijven in bedrijf. Er wordt zo min mogelijk geschut bij de Prinses Marijkesluizen en de Prins Bernardsluizen met als doel zo min mogelijk water in te laten naar het Betuwepand.

4. Als de kering gesloten is, wordt met behulp van het gemaal en de onderwaterpomp in de kering de waterstand op het Betuwepand teruggebracht naar NAP +4,50 m. Deze waterstand wordt gehandhaafd zolang de kering gesloten is. Rijkswaterstaat directie Utrecht heeft de inspanningsverplichting om met behulp van het gemaal te Rijswijk de waterstand in het Betuwepand op NAP +4,50 m te handhaven, waardoor de omliggende beheerders kunnen blijven afwateren op het Betuwepand.

Artikel 5: Calamiteiten

1. Zodra zich in het beheersgebied van één van de deelnemers een calamiteit voordoet of dreigt voor te doen, waarbij de mogelijkheid bestaat dat een of meer van de andere deelnemers betrokken kunnen worden, draagt de waterbeheerder van het oppervlaktewater waarin de calamiteit optreedt als eerstverantwoordelijke zorg voor het signaleren, melden en bestrijden van de calamiteit.
2. De calamiteit zal zo spoedig mogelijk (per telefax) aan de overige betrokken deelnemers worden gemeld. Calamiteiten worden tevens per telefax gemeld aan de secretaris van de Commissie. De secretaris overlegt met de voorzitter of het nodig is de Commissie bijeen te roepen.
3. Het bestrijden van een (al dan niet dreigende) calamiteit geschiedt in principe op basis van en in overeenstemming met het calamiteitenplan/-draaiboek van de desbetreffende waterbeheerder.
4. Indien een deelnemer de calamiteit niet binnen haar eigen beheersgebied kan bestrijden, wordt met de betrokken deelnemers overleg gevoerd over te nemen maatregelen.
5. Voorzover er voor het beheersgebied van één of meer deelnemers nog geen calamiteitenplan beschikbaar is, stelt iedere deelnemer binnen twee jaar na in werking treding van dit waterakkoord een calamiteitenplan op voor haar beheersgebied, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van de overige deelnemers.
6. De deelnemers stellen elkaar in kennis van de calamiteitenplannen, alsmede van de periodieke aanpassingen hiervan.

Registratie- en informatieplicht :

Artikel 6: Registratieplicht

1. De deelnemers verplichten zich om tenminste in buitengewone omstandigheden op dagbasis de hoeveelheden water te registreren, die via de in bijlage 5 aangeduide werken worden afgevoerd naar en aangevoerd van het Betuwepand. Rijkswaterstaat directie Utrecht verplicht zich daarbij om de waterstanden op het Betuwepand te registreren.
2. De metingen als bedoeld in het eerste lid vinden zo nauwkeurig mogelijk plaats, waarbij het meetresultaat niet meer dan 10% afwijkt van de werkelijk verplaatste hoeveelheid water.
3. De deelnemers onderzoeken en registreren de kwaliteit van het water dat van- en naar het Betuwepand wordt aan- en afgevoerd, waarbij in eerste instantie wordt uitgegaan van de meetpunten zoals beschreven in bijlage 8. De Adviesgroep overlegt over de wijze waarop zij de kwaliteit van het aan- en afgevoerde water vaststellen en welke monsternamenpunten het meest representatief zijn.

Artikel 7: Informatieplicht

1. De deelnemers doen jaarlijks vóór 1 juni schriftelijk verslag aan Rijkswaterstaat directie Utrecht van de gegevens van de in artikel 6 aangegeven metingen van het voorafgaande kalenderjaar, tenzij de Commissie anders beslist.
2. Rijkswaterstaat directie Utrecht draagt zorg voor de bewerking van de gegevens als bedoeld in het eerste lid en verzendt de gegevens aan de deelnemers.
3. In buitengewone omstandigheden zal door de deelnemers, indien Rijkswaterstaat directie Utrecht daarom verzoekt, aan Rijkswaterstaat directie Utrecht dagelijks informatie worden verstrekt over de waterhuishoudkundige toestand van de omliggende watersystemen.
4. De deelnemers verstrekken elkaar informatie die relevant is voor een goede uitvoering van dit waterakkoord.

HOOFDSTUK 3: NALEVING EN EVALUATIE VAN HET WATERAKKOORD

Artikel 8: De Commissie Waterakkoord Betuwepand

1. Bij het sluiten van dit waterakkoord wordt de Commissie Waterakkoord Betuwepand ingesteld.
2. De Commissie bestaat uit één vertegenwoordiger van elke deelnemer. De vertegenwoordiger is lid van het bestuur of wordt door het bestuur aangewezen.
3. De vertegenwoordiger van Rijkswaterstaat directie Utrecht is voorzitter van de Commissie. Rijkswaterstaat directie Utrecht voert tevens het secretariaat.
4. De Commissie heeft als taak het nemen van beslissingen inzake de naleving van het waterakkoord en het voorbereiden van beslissingen inzake wijzigingen van het waterakkoord, zoals is aangegeven in artikel 13. De beslissingen van de Commissie worden bij voorkeur genomen na advies van de Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand.
5. De Commissie neemt beslissingen bij meerderheid van stemmen. Bij het staken van stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag. De secretaris heeft geen stem.
6. In normale omstandigheden komt de Commissie bijeen op gemotiveerd verzoek van tenminste één deelnemer.

Artikel 9: De Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand

1. Bij het sluiten van dit waterakkoord wordt tevens de Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand ingesteld.
2. De Adviesgroep bestaat uit door de deelnemers aan te wijzen ambtelijke vertegenwoordigers.
3. De vertegenwoordiger van Rijkswaterstaat directie Utrecht is voorzitter van de Adviesgroep. Rijkswaterstaat, directie Utrecht, voert tevens het secretariaat.
4. De Adviesgroep heeft tot taak:
  - a) het voeren van overleg over de uitvoering van dit waterakkoord;
  - b) de evaluatie van het uitvoeren van het waterakkoord;
  - c) het voorbereiden van een wijziging van het waterakkoord;
  - d) het geven van advies aan de Commissie.

Artikel 10: Naleving in buitengewone omstandigheden

1. In geval er naar het oordeel van één van de deelnemers sprake is van watertekort of van een hoogwater situatie dan wel dreiging van watertekort of van een hoogwater situatie roept Rijkswaterstaat, directie Utrecht, de Commissie bijeen. In geval van calamiteiten of dreiging van calamiteiten overlegt de secretaris met de voorzitter of het nodig is de Commissie bijeen te roepen.
2. De Commissie beslist - indien de vereiste spoed zich hiertegen niet verzet na advies van de Adviesgroep - welke maatregelen moeten worden genomen.
3. De deelnemers zijn verplicht de maatregelen, waartoe de Commissie heeft beslist, zo spoedig mogelijk uit te voeren.
4. Indien nodig kan de Commissie beslissingen nemen over te nemen maatregelen, die afwijken van het waterakkoord.
5. Indien, om welke reden dan ook, de oproep van de voorzitter van de Commissie niet binnen 24 uur tot een bijeenkomst of anderszins tot actie van de Commissie leidt, neemt Rijkswaterstaat directie Utrecht namens de Commissie de benodigde maatregelen. Dit laat onverlet dat de voorzitter de Commissie zal oproepen om zo spoedig mogelijk alsnog bijeen te komen teneinde de door Rijkswaterstaat directie Utrecht genomen maatregelen te bespreken.

Artikel 11: Geschillen

1. Er is sprake van een geschil wanneer er tussen tenminste twee deelnemers onenigheid bestaat over te nemen maatregelen met betrekking tot de naleving van het waterakkoord. De bij het geschil

betrokken deelnemers stellen de overige deelnemers onverwijld per telefax of aangetekende brief van het geschil in kennis.

2. Geschillen met betrekking tot naleving van dit waterakkoord worden in eerste instantie onderling geregeld tussen de bij het geschil betrokken deelnemers.
3. Indien overleg tussen de betrokken deelnemers geen oplossing biedt wordt het geschil ter bemiddeling voorgelegd aan een ad hoc in te stellen geschillencommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van alle deelnemers.
4. Indien de bemiddeling van de geschillencommissie niet leidt tot een oplossing van het geschil kan ingevolge artikel 52 van de Wet op de waterhuishouding het geschil worden voorgelegd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.
5. Indien een geschil betrekking heeft op een beslissing van de Commissie, verplicht(en) de betrokken deelnemer(s) zich aan de beslissing van de Commissie mee te werken, totdat de bemiddeling van de geschillencommissie tot een andere beslissing heeft geleid of de Afdeling bestuursrechtspraak anders heeft beslist.

Artikel 12: Evaluatie

1. Rijkswaterstaat, directie Utrecht, roept tenminste eens per twee jaar de Adviesgroep bijeen om de effectiviteit van de in het kader van het waterakkoord gemaakte afspraken te evalueren.
2. Elke deelnemer kan de Adviesgroep verzoeken tot een tussentijdse evaluatiebijeenkomst. Een dergelijk verzoek wordt schriftelijk ingediend bij de secretaris van de Adviesgroep. Rijkswaterstaat, directie Utrecht roept na ontvangst van een dergelijk verzoek, de Adviesgroep bijeen, teneinde te komen tot een tussentijdse evaluatie.
3. De resultaten van een evaluatie kunnen aanleiding geven tot het indienen van een van een verzoek tot wijziging van het waterakkoord bij de Commissie.

HOOFDSTUK 4: WIJZIGING VAN HET WATERAKKOORD

Artikel 13: Wijziging van het waterakkoord

1. Indien een deelnemer of de Adviesgroep een wijziging van het waterakkoord nodig acht, wordt daartoe een schriftelijk gemotiveerd verzoek ingediend bij de secretaris van de Commissie.
2. Rijkswaterstaat directie Utrecht roept de Commissie bijeen teneinde een beslissing te nemen over de wijziging van het waterakkoord. In afwijking van artikel 8, vijfde lid, neemt de Commissie beslissingen met betrekking tot het wijzigen van het waterakkoord wanneer de Commissie voltallig is en met unanimititeit van stemmen.
3. Indien de Commissie de beslissing heeft genomen dat het waterakkoord moet worden gewijzigd, wordt de wijziging van het waterakkoord voorbereid conform artikel 21 van de Wet op de waterhuishouding.
4. Van het gedurende een maand ten kantore van de deelnemers ter inzage leggen van een gewijzigd waterakkoord, wordt door en op kosten van Rijkswaterstaat directie Utrecht kennis gegeven in de Staatscourant en in één of meer dag-, nieuws- of advertentiebladen.

HOOFDSTUK 5: FINANCIËN

Artikel 14: Financiën

1. In de overeenkomst UTC-4011 zijn de exploitatiekosten van het gemaal bij de Prinses Marijkesluizen geregeld tussen Rijkswaterstaat directie Utrecht en het Waterschap van de Linge.
2. Indien aan de naleving van dit waterakkoord overige kosten zijn verbonden dan welke zijn opgenomen in de overeenkomst UTC-4011, worden deze kosten door iedere deelnemer, waar het zijn eigen beheersgebied en werken betreft, afzonderlijk gedragen. Er vindt derhalve geen verrekening tussen de deelnemers onderling plaats.

HOOFDSTUK 6: SLOTBEPALINGEN

Artikel 15: Geldingsduur waterakkoord

Het waterakkoord geldt voor onbepaalde tijd.

Artikel 16: Inwerkingtreding waterakkoord

Het waterakkoord treedt in werking met ingang van de eerste dag na afloop van de termijn voor het indienen van bezwaren tegen het vastgestelde waterakkoord (indien geen bezwaar of beroep is ingesteld).(*datum inwerkingtreding wordt later ingevuld*)

Aldus ondertekend te .....

De heer mr. J.P.A.J. Bevers

De heer ir. J.H. Jansen

De heer A.G.H. de Bruijn

De heer W. Spinhoven

De heer. ir. J.D. van Oort

TOELICHTING

ALGEMEEN

Het Waterakkoord Betuwepand geeft invulling aan het bepaalde in artikel 17, eerste lid van de Wet op de Waterhuishouding en artikel 19 van de Uitvoeringsregeling van deze wet. Ingevolge deze artikelen is het verplicht om voor de afvoer naar het Amsterdam-Rijnkanaal ten behoeve de afwatering van de omliggende watersystemen een waterakkoord vast te stellen. Om redenen van doelmatigheid heeft het Waterakkoord Betuwepand betrekking op de afvoer naar en de aanvoer uit het deel van het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen tussen de Waal en de Lek, genaamd het Betuwepand. Het Betuwepand is een watersysteem, gescheiden van het Amsterdam-Rijnkanaal ten noorden van de Lek. Voor het Amsterdam-Rijnkanaal ten noorden van de Lek is in 1992 een waterakkoord afgesloten.

De deelnemers aan het Waterakkoord Betuwepand zijn de waterkwantiteits- en/of waterkwaliteitsbeheerders van het Betuwepand en de daaraan grenzende watersystemen. Dit zijn Rijkswaterstaat directie Utrecht en Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, het Waterschap van de Linge, het Polderdistrict Betuwe en het Zuiveringsschap Rivierenland.

In het Waterakkoord Betuwepand zijn zoveel mogelijk de bestaande schriftelijke en mondelinge afspraken tussen de deelnemers inzake de aan - en afvoer van water uit en naar het Betuwepand vanuit de omliggende watersystemen vastgelegd.

Het waterakkoord kan worden aangemerkt als een bestuursovereenkomst en als zodanig als een meezijdig publiekrechtelijk besluit. De in een waterakkoord gemaakte afspraken binden de deelnemers. Ook derden-belanghebbenden kunnen aanspraak maken op naleving van het waterakkoord.

Het waterakkoord en de daarvan deel uitmakende bijlagen gelden voor onbepaalde tijd. Het waterakkoord verliest haar geldigheid wanneer het wordt vervangen door een nieuw waterakkoord. Elke deelnemer aan dit waterakkoord kan een voorstel doen voor wijziging van het waterakkoord. Aanleiding tot wijziging van het waterakkoord kan bijvoorbeeld zijn de aanpassing van de capaciteit van een in dit waterakkoord betrokken gemaal. Een wijziging van het waterakkoord wordt voorbereid conform de procedure, zoals in artikel 13 van dit waterakkoord is beschreven en conform artikel 21 van de Wet op de waterhuishouding.

Historie van het Betuwepand

De bestaande praktijk rond de aanvoer en afvoer van water naar het Betuwepand is gebaseerd op rechten en plichten van de deelnemers, die door de jaren heen zijn opgebouwd. Om de huidige situatie goed te kunnen begrijpen wordt in het kort de ontstaansgeschiedenis van het Betuwepand geschetst. Hierbij is met name gebruik gemaakt van het boek 'Van Amsterdam tot de Rijn 100 jaar Merwedekanaal: Varend vervoeren, door K.E. Baars'.

Na de voltooiing van de sluis bij Tiel kon het Amsterdam-Rijnkanaal op 21 mei 1952 voor de scheepvaart worden opengesteld. In de jaren na het gereedkomen van het kanaal namen de afmetingen en snelheden van de schepen op het kanaal relatief sterk toe. Ook het aantal schepen steeg. Dit leidde ertoe dat de Minister van Verkeer en Waterstaat in 1963 toezegde dat, voor zover de middelen dit toelieten, het Amsterdam-Rijnkanaal voor de duwvaart geschikt zou worden gemaakt. Dit betekende dat het kanaal zou worden verbreedt en verdiept.

Bij het verbreden en verdiepen van het Betuwepand lagen de zaken ingewikkeld. Dit deel van het Amsterdam-Rijnkanaal zou een bodembreedte van 120 meter krijgen, waardoor in ieder geval nieuwe kanaaldijken waren vereist. Er waren twee oplossingen mogelijk: één met een 'open' en één met een 'gesloten' pand. Aanvankelijk werd, hoofdzakelijk om financiële redenen, gekozen voor een 'open' pand. Dat wil zeggen dat er een open verbinding kwam met de Lek. Als gevolg daarvan moesten er kanaaldijken worden aangelegd, die ook de hoogste waterstanden konden keren. In een later stadium werd echter duidelijk dat deze 'open' oplossing veel problemen en hoge kosten met zich meebracht. Het bleek namelijk dat de dijken, die opgebouwd zouden worden met materiaal uit het kanaal, waterdoorlatend zouden zijn. Er werden proeven uitgevoerd om een dichte membraan in de dijk te bouwen. Deze bleken echter zoveel omvattend, dat de minister in de loop van 1975 zijn besluit herzag en koos voor een 'gesloten' pand. Het kanaal zou bij hoog water op de Lek afgesloten moeten worden. De dijken zouden dan een stuk lager kunnen worden dan bij een 'open' pand. Om het kanaal af te sluiten werd bij Ravenswaaij een 80 meter brede keersluis gemaakt. Naast de werken aan het kanaal moest - evenals in Wijk bij Duurstede - in Tiel een nieuwe sluis worden gebouwd. Deze sluis kreeg een breedte van 24 meter en een lengte van 260 meter, zodat een duwstel er zonder te ontkoppelen kon passeren. Door de verbreding van het kanaal werden de betonnen duikers voor de Linge en Mauriksche Wetering vervangen door grotere stalen duikers. Door de verbreding van Betuwepand vond een toename van kwel vanuit het Betuwepand naar het gebied rondom de Mauriksche wetering plaats. Voor de afvoer van deze kwel naar het Betuwepand is door Rijkswaterstaat het gemaal Mauriksche wetering geplaatst. Het lingegemaal moest door de verbreding van het Betuwepand worden verplaatst.

HOOFDSTUK 2: VERPLICHTINGEN VAN DE DEELNEMERS

Artikel 2: Normale omstandigheden

Onder normale omstandigheden geldt het volgende:

Het Betuwepand staat in open verbinding met de Lek. De gemiddelde waterstand in het Betuwepand is NAP +3,20 m, welke geregeld wordt met behulp van de stuw bij Hagestein. Het Betuwepand en de Nederrijn/Lek tussen de stuw bij Amerongen en de stuw bij Hagestein vormen een open watersysteem. De stuwen bij Amerongen en Hagestein zijn beide in beheer bij Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland. De Prins Bernardsluizen bij Tiel zijn normaal in bedrijf. Via schuttingen voor de scheepvaart wordt water vanuit de Waal ingelaten naar het Betuwepand. Hierdoor is de stroomrichting op het Betuwepand noordwaarts.

Er wordt onder vrij verval water ingelaten naar het Rijswijksche veld. De afvoer van zowel de Linge als van de Mauriksche wetering verloopt via de sifon onder het Betuwepand. Indien de afvoer via het sifon niet voldoet, wordt er water onder vrij verval of met behulp van pompen afgevoerd naar het Betuwepand. Een meer uitgebreide beschrijving van het waterkwantiteitsbeheer is te vinden in bijlage 6.

Artikel 3: Watertekort

Zowel landelijk als regionaal kan een situatie van watertekort ontstaan. Als er regionaal een situatie van watertekort ontstaat, terwijl daar landelijk geen sprake van is, kan er zonder problemen water worden ingelaten vanuit het Betuwepand naar de omliggende gebieden. In dit artikel gaat het om die situatie dat er zowel landelijk een tekort aan water is, als dat er regionaal rondom het Betuwepand sprake is van een tekort aan water. Hieronder is beschreven door wie en op basis waarvan een nationale situatie van watertekort wordt vastgesteld. Vervolgens wordt aangegeven hoe wordt gehandeld indien er regionaal ook een tekort aan water is.

Nationaal

Een landelijke situatie van watertekort wordt landelijk vastgesteld door de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW). De LCW komt bijeen indien een situatie van watertekort dreigt.

Een éénduidige definitie van een watertekortsituatie kan niet worden gerelateerd aan een vaste kwantiteit. In algemene bewoordingen is er sprake van een watertekortsituatie wanneer de vraag het aanbod overschrijdt. Zowel vraag als aanbod zullen in de loop van de tijd variëren. Om die reden is voor de definitie van een watertekortsituatie een tijdsafhankelijke ondergrens opgenomen. De definitie die de LCW gebruikt voor het vaststellen van een watertekortsituatie voor het gebied dat afhankelijk is van het debiet van de Rijn is de volgende:

Er is sprake van een watertekortsituatie wanneer de verwachte afvoer van de Rijn, gemeten te Lobith, lager is dan:

1400 m³/s in de maand mei;

1300 m³/s in de maand juni;

1200 m³/s in de maand juli;

1100 m³/s in de maand augustus;

1000 m³/s in de maand september en oktober.

De LCW heeft de volgende rol:

De LCW adviseert de Directeur-Generaal van de Rijkswaterstaat inzake de verdeling van het beschikbare oppervlaktewater over het waterhuishoudkundig hoofdsysteem. Tevens adviseert de LCW de Directeur-Generaal van de Rijkswaterstaat inzake de door of namens de Staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat te nemen maatregelen.

In een watertekortsituatie wordt het beperkt aanwezige water volgens prioriteiten verdeeld.

De doelstelling bij watertekort is een zodanige afvoerverdeling dat de prioritaire belangen veiligheid en volksgezondheid eerst gediend worden, voordat andere belangen aan bod komen. Bij de toedeling van water aan belanghebbenden kan in tijden van beperkte aanvoer van oppervlaktewater zich evenwel een situatie voordoen dat een keuzeprobleem ontstaat, doordat (regionaal dan wel landelijk) niet langer kan worden voldaan aan de gezamenlijke vraag, voortvloeiend uit de door of met het Rijk afgesloten waterakkoorden.

Uitgangspunt bij het uitwerken van dit keuzeprobleem, is een zo evenwichtig mogelijke behartiging van de, soms tegenstrijdige wensen, die vanuit de diverse belangengroeperingen worden en/of zijn geformuleerd. De afweging betekent in concreto dat een evenwicht moet worden nagestreefd tussen de belangen van de beheerders van regionale watersystemen en die van de beheerders van de Rijkswateren.

Regionaal

De maatregelen die in een situatie van watertekort worden genomen door de Staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat, worden teruggekoppeld aan de betrokken waterbeheerders via de waterakkoorden. Voor de deelnemers van het waterakkoord Betuwepand betekent dit dat de Commissie over de maatregelen worden geïnformeerd.

Deze prioriteitsstelling uit het Beheersplan voor de Rijkswateren is vertaald naar de vraag naar water voor het Betuwepand, welke is aangegeven in bijlage 9. Een overzichtskaart waarop staat aangegeven welke gebieden in een watertekortsituatie door het Betuwepand van water worden voorzien is te vinden in bijlage 3. De Commissie Waterakkoord Betuwepand beslist over de toepassing van de in bijlage 9 genoemde verdeelsleutel, met daarbij als randvoorwaarde in acht nemend de maatregelen die door de Staatssecretaris zijn vastgesteld.

Het beheer van het Betuwepand en de omliggende watersystemen kan in een situatie van watertekort als volgt worden beschreven:

Beheer Betuwepand: indien de behoefte aan water vanuit het Betuwepand groter is dan de hoeveelheid water die wordt aangevoerd via de scheepvaartschuttings bij de Prins Bernardsluizen in Tiel, kan extra water worden ingelaten via de omloopriolen bij de Prins Bernardsluizen.

Beheer Nederrijn/Lek: In een situatie van watertekort wordt er bij de stuw in Driel officieel maximaal 25 m³/s doorgelaten naar de Nederrijn/Lek, in de praktijk kan dit oplopen tot 30 m³/s. Met behulp van de stuw bij Amerongen en de stuw bij Hagestein wordt de waterstand in de Nederrijn/Lek op peil gehouden. Hiermee wordt tevens de waterstand op het Betuwepand op peil gehouden, aangezien het

gedeelte van Nederrijn/Lek gelegen tussen de stuw bij Amerongen en de stuw bij Hagestein in open verbinding staat met het Betuwepand.

Het beheer van de Linge, de Mauriksche wetering en het Rijswijksche veld is afhankelijk van de mate waarin er voor deze verschillende gebieden ook sprake van watertekort is. Een situatie van watertekort op de Rijn hoeft namelijk niet samen te gaan met een situatie van watertekort in de regionale gebieden. De (maximale) behoefte aan water in deze gebieden is beschreven in bijlage 9.

Wateraanvoer watersysteem Waal; huidige situatie

Zoals in bovenstaande alinea onder beheer van het Betuwepand is aangegeven zal indien de behoefte aan water vanuit het Betuwepand groter is dan de hoeveelheid water die wordt aangevoerd via de scheepvaartschuttingen bij de Prins Bernardsluizen in Tiel, extra water worden ingelaten via de omloopriolen bij de Prins Bernardsluizen. In geval van extreme droogte waarbij als gevolg van een lage waterstand in de Waal de scheepvaart in gevaar loopt zal de LCW adviseren over de verdeling van het dan nog beschikbare water en de mogelijke inlaat naar het Betuwepand. In gevallen dat de waterstand in de Waal weliswaar daalt, maar er nog geen sprake is van een landelijke situatie van watertekort zal naar het Betuwepand voldoende water kunnen worden ingelaten. In die situatie wordt de inlaat tussen Rijkswaterstaat directie Utrecht en Rijkswaterstaat Oost Nederland afgestemd.

Wateraanvoer watersysteem Neder-Rijn/Lek; huidige situatie

In het voorliggende waterakkoord is sprake van wateraanvoer vanuit of via het watersysteem Neder-Rijn/Lek. Vanuit dit watersysteem kunnen ook andere gebieden van water worden voorzien. Derhalve dient de totale aanvoerbehoefte in het kader van dit waterakkoord te worden beschouwd in samenhang met de aanvoerdebieten van deze andere gebieden.

In concreto zijn aan de orde:

- het vigerende KWA (Kleinschalige Wateraanvoer-voorzieningen Midden-Holland);
- het vigerende waterakkoord Noordzeekanaal/Amsterdam-Rijnkanaal;
- het (concept) waterakkoord Betuwepand Amsterdam-Rijnkanaal;
- het (concept) waterakkoord Hollandsche IJssel en Lek;
- overige bestaande aanvoeren en ontrekkingen direct vanuit het Neder-Rijn/Lek-systeem.

Indien alle relevante maximum debieten bij elkaar worden opgeteld, bedraagt de cumulatieve waterbehoefte (in de huidige situatie) meer dan het dubbele van het debiet van 25 m³/s dat bij volledige stuwing van de Neder-Rijn bij Driel wordt doorgelaten. Getalsmatig is er aldus sprake van een ernstig knelpunt.

In de praktijk blijken er echter zelden of nooit problemen op te treden in de wateraanvoer. De voornaamste reden hiervoor is dat het zelden voorkomt dat alle waterbeheerders tegelijkertijd de respectievelijke maximale debieten willen inlaten.

Mocht zich tijdens een droge periode evenwel een situatie voordoen waarbij de beheerder van het watersysteem Neder-Rijn/Lek, Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland constateert dat de wateraanvoer bij de stuw te Driel onvoldoende is om te voorzien in de totale waterbehoefte dan voorziet artikel 3 er in dat de beheerder Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland kan besluiten dat de aanvoer van water uit de Lek tijdelijk dienen te worden beperkt of gestaakt.

Indien zich bovengenoemde situatie voordoet bepaalt Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland hoeveel water ten behoeve van iedere belanghebbende vanuit de Lek mag worden aangevoerd. Dit gebeurt in overleg met alle betrokken belanghebbenden op basis van de prioriteitstelling, zoals is aangegeven in het beheersplan voor de Rijkswateren. Ten behoeve van dit "overkoepelend" overleg wordt de Commissie Waterakkoord Betuwepand gehoord.

Artikel 4: Hoogwater situatie

In een hoogwater situatie wordt bij een waterstand van NAP +5,55 m, waarbij wordt verwacht dat de waterstand nog verder zal stijgen, het Betuwepand afgesloten van de Lek door sluiting van de kering bij Ravenswaaij. Als de kering gesloten is, kan de scheepvaart passeren door de schutsluizen naast de kering. Na sluiting wordt de waterstand op het Betuwepand verlaagd tot NAP +4,50 m. De sluiting van

het Betuwepand en de verlaging van de waterstand dient ter bescherming van de dijken langs het Betuwepand.

In deze situatie wordt de wateraanvoer naar het Betuwepand bepaald door:

- Het schutten van de Prins Bernardsluizen bij Tiel. De waterstand op de Waal is hoger dan die op het Betuwepand, zodat bij het schutten water aangevoerd wordt naar het Betuwepand.
- Het gemaal Mauriksche wetering (max. capaciteit 1,8 m³/s). Indien er op de Mauriksche wetering sprake is van wateroverlast, bestaat de mogelijkheid dat er met behulp van het gemaal Mauriksche wetering water uit de Mauriksche wetering wordt afgevoerd naar het Betuwepand.
- Het Van Beuningengemaal (max. capaciteit 16 m³/s). Indien er op de Linge sprake is van een hoogwater situatie, bestaat de mogelijkheid dat er met behulp van het Van Beuningengemaal water wordt afgevoerd van de Linge naar het Betuwepand.

De waterafvoer wordt bepaald door de pompcapaciteit bij Ravenswaaij. Deze bestaat uit 2 pompen van 5 m³/s (eigendom Rijkswaterstaat) en twee pompen van 7 m³/s (eigendom Waterschap van de Linge). Daarnaast bevindt zich in de keerschuij een onderwaterpomp met een capaciteit van 6 m³/s bij een opvoerhoogte van 2,5 m en een capaciteit van 5,4 m³/s bij een opvoerhoogte van 3,5 m.

In de praktijk blijkt de gesloten toestand van het Betuwepand een goed beheersbare situatie te zijn, doordat de afvoermogelijkheden voldoende groot zijn om het water van het Betuwepand af te voeren naar de Lek.

Indien in een extreme situatie de hierboven beschreven capaciteiten van gemalen (voor het Betuwepand en de omliggende watersystemen) niet toereikend zijn, wordt er gehandeld als bij een calamiteit.

Artikel 5: Calamiteiten

Het gaat hier om calamiteiten die betrekking hebben op het Betuwepand of op de aanliggende wateren. Calamiteiten die op een groter gebied betrekking hebben worden buiten dit waterakkoord geregeld. Bedoeld worden calamiteiten die vallen binnen de artikelen 34 en 35 van de Wet op de Waterhuishouding en/of calamiteiten die vallen onder buitengewone omstandigheden als bedoeld in de Waterstaatswet 1900 en de Waterschapswet. Tevens kan de Wet rampen en zware ongevallen van toepassing zijn. De buitengewone omstandigheden genoemd in de Wet op de waterhuishouding hebben betrekking op een uitzonderlijke situatie in verband met de zorg voor de waterhuishouding ten aanzien van de waterkwantiteit of de waterkwaliteit. De buitengewone omstandigheden genoemd in de Waterstaatswet 1900 en de Waterschapswet hebben betrekking op dringend of dreigend gevaar van het bezwijken van een waterkering of op een overstroming. Bij bijvoorbeeld een ernstige dijkdoorbraak of overstroming zal ook vaak de Wet rampen en zware ongevallen van toepassing zijn ter bescherming van de algemene veiligheid van mens en dier.

In artikel 34 van de Wet op de waterhuishouding is voor de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de bevoegdheid opgenomen om ingeval van grote schaarste of overvloed aan oppervlaktewater dan wel aanmerkelijke verslechtering van de waterkwaliteit of het in het ongereede raken van een waterhuishoudkundig werk aan de kwantiteitsbeheerder een schriftelijke opdracht te geven met betrekking tot het afvoeren of aanvoeren van water naar of uit Rijkswater. Ingevolge artikel 35 van de Wet op de waterhuishouding hebben gedeputeerde staten van de betrokken provincie eenzelfde bevoegdheid ten aanzien van een kwantiteitsbeheerder, niet zijnde het Rijk of provincie, met betrekking tot het afvoeren of aanvoeren van water naar of uit de regionale wateren. Ingevolge de Waterstaatswet 1900 heeft de provincie of in voorkomende gevallen Rijkswaterstaat de bevoegdheid om bij dringend of dreigend gevaar van het bezwijken van een waterkering of van een overstroming aan het bestuur van het betrokken waterschap schriftelijke bevelen te geven ter verdediging van waterkeringen en om (uitbreiding van) overstromingen te voorkomen. Ingevolge de Waterschapswet heeft het dagelijks bestuur of in voorkomende gevallen de voorzitter van het betrokken waterschap bij dringend of dreigend gevaar de bevoegdheid om de nodige maatregelen te nemen. De bevoegdheden van de waterschappen zullen worden uitgeoefend met inachtneming van de bevelen en aanwijzingen - indien van toepassing - ingevolge de Waterstaatswet 1900 en/of de Wet rampen en zware ongevallen. Ingeval van een ramp in de zin van de rampenwet berust het opperbevel bij de burgemeester van de gemeente waar de ramp plaats vindt, dan wel bij de Commissaris van de Koningin.

Onder verwijzing naar de definitie van een calamiteit in artikel 1 van dit waterakkoord wordt erop gewezen dat het in artikel 5 gaat om calamiteiten zowel wat betreft de waterkwaliteit als de waterkwantiteit.

Plotseling optredende waterverontreinigingen worden zoveel mogelijk binnen het beheersgebied van de betrokken waterbeheerder geïsoleerd en opgeruimd. Indien dit om één of andere reden niet mogelijk is -bijvoorbeeld door de grote omvang van de verontreiniging- wordt in overleg met de overige waterbeheerders, de verontreiniging zo snel mogelijk via het Betuwepand naar zee afgevoerd, mits daartegen geen overwegende milieubezwaren zijn. Er zijn situaties denkbaar, waarin het vanuit milieu-oogpunt acceptabeler is om een verontreiniging te isoleren, dan deze over een groot gebied te verspreiden. Bij waterkwaliteitscalamiteiten op de Rijn of de Waal wordt, indien nodig, de wateraanvoer bij Tiel verminderd of volledig gestaakt.

Bij een calamiteit op het gebied van waterkwantiteit kan gedacht worden aan een aanvaring door een schip van een sluisdeur of bijvoorbeeld aan het uitvallen van pompen of een extreme neerslagsituatie waardoor bijvoorbeeld de pompcapaciteit binnen het beheersgebied van één van de deelnemers niet toereikend is en aanvullende maatregelen nodig zijn.

Voor calamiteiten met betrekking tot de waterkwantiteit zijn verschillende voorzieningen bij de waterbeheerders aanwezig, zoals noodkeringen, noodstuwen etc.

Het in dit artikel opgenomen voornemen om, voorzover er voor het beheersgebied van één of meer deelnemers nog geen calamiteitenplan beschikbaar is, binnen twee jaar na het sluiten van het waterakkoord, een calamiteitenplan op te stellen is niet gebaseerd op een wettelijke basis. De deelnemers achten het echter van groot belang dat eventuele calamiteiten, die (kunnen) optreden binnen de werkingssfeer van dit waterakkoord, op een adequate en professionele wijze worden afgehandeld.

Artikel 6: Registratieplicht

Waarom meten?

Registratie is niet wettelijk verplicht. Ingevolge de Wet op de waterhuishouding en de Uitvoeringsregeling waterhuishouding geldt de meetplicht alleen bij meer dan 5000 m³/uur afvoer naar dan wel meer dan 100 m³/uur aanvoer uit bij ministeriële regeling aan te wijzen rijkswater. Deze ministeriële regeling is echter niet vastgesteld.

De deelnemers aan dit waterakkoord achten het wel zinvol dat een registratieplicht geldt ten behoeve van te nemen maatregelen in buitengewone omstandigheden.

Ten aanzien van de waterkwantiteit meten de deelnemers tenminste in buitengewone omstandigheden de debieten die worden aangevoerd uit het Betuwepand en de debieten die worden afgevoerd naar het Betuwepand. Het gaat hier om daggemiddelde debieten. Een beschrijving van de meetpunten met betrekking tot de aan- en afvoer van water staat aangegeven in bijlage 7.

De waterkwaliteit van de omliggende watersystemen van het Betuwepand wordt in beginsel vastgesteld bij de meetpunten van het Zuiveringsschap Rivierenland. Een beschrijving van de waterkwaliteits-metingen is weergegeven in bijlage 8. De meetpunten staan ook op kaart aangegeven in bijlage 4. Door Rijkswaterstaat directie Utrecht wordt een studie uitgevoerd waarbij de waterkwaliteit van het Amsterdam-Rijnkanaal in beeld wordt gebracht.

Artikel 7: Informatieplicht

De informatie waar het hier om gaat wordt gebruikt voor beslissingen in buitengewone omstandigheden en voor de opstelling van het jaarverslag in het kader van dit waterakkoord. Daarnaast worden zowel waterkwantiteits- als waterkwaliteitsgegevens gebruikt voor het opstellen van water- en stoffenbalansen en ten behoeve van planvorming en beleidsvoorbereiding.

HOOFDSTUK 3: NALEVING EN EVALUATIE VAN HET WATERAKKOORD

Artikel 8: De Commissie Waterakkoord Betuwepand

Ten behoeve van een doelmatige besluitvorming over te nemen maatregelen ten behoeve van de naleving van het vastgestelde en in werking getreden waterakkoord is het gewenst om een commissie in te stellen. De Commissie Waterakkoord Betuwepand (verder te noemen de Commissie) bestaat uit een (bestuurlijke) vertegenwoordiger van elke deelnemer. Rijkswaterstaat directie Utrecht treedt als beheerder van het Betuwepand op als de voorzitter van de Commissie. De Commissie neemt beslissingen inzake de naleving van het vastgestelde waterakkoord bij meerderheid van stemmen. In verband met de vertegenwoordiging van de deelnemers in de Commissie bij het nemen van beslissingen worden de vertegenwoordigers van de deelnemers zo mogelijk ruim van te voren benaderd en schriftelijk uitgenodigd voor het deelnemen aan de vergaderingen van de Commissie.

Artikel 9: De Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand

Om de beslissingen van de Commissie voor te bereiden wordt een ambtelijke adviesgroep ingesteld. De Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand (verder te noemen de Adviesgroep) heeft daarnaast als taak het indien gewenst voeren van regulier overleg over de uitvoering van het waterakkoord, het uitvoeren van de evaluatie en het voorbereiden van eventuele wijzigingen van het waterakkoord. Rijkswaterstaat directie Utrecht is als beheerder van het Betuwepand tevens de voorzitter van de Adviesgroep.

Verhouding Landelijke Coördinatiegroep Waterverdeling, Commissie Waterakkoord Betuwepand en Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand.

De Landelijke Coördinatiegroep Waterverdeling (LCW) is een landelijk overlegorgaan dat als taak heeft de Directeur-Generaal van de Rijkswaterstaat te adviseren inzake de verdeling van het beschikbare oppervlaktewater over het waterhuishoudkundig hoofdsysteem en inzake de waterverdeling door of namens de Staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat te nemen maatregelen. De LCW komt bijeen indien op landelijk niveau een situatie van watertekort dreigt. Een landelijke situatie van watertekort wordt vervolgens door de LCW vastgesteld. De door of namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat te nemen maatregelen -op advies van de LCW -ten behoeve van verdeling van het water bij een landelijke situatie van watertekort dienen door de Commissie Betuwepand in acht te worden genomen bij het nemen van besluiten door de Commissie inzake de verdeling van het water over het Betuwepand en de omliggende watersystemen.

De Commissie Waterakkoord Betuwepand is een bestuurlijke commissie, die wordt ingesteld ten behoeve van het nemen van besluiten inzake de naleving van het waterakkoord Betuwepand. Zoals in artikel 10 is aangegeven komt de Commissie in ieder geval bijeen indien er sprake is van (dreiging van) een situatie van watertekort of een hoogwater situatie in het Betuwepand of de omliggende watersystemen. In geval van (dreiging van) calamiteiten op het Betuwepand of de omliggende watersystemen overlegt de voorzitter van de Commissie met de secretaris of het nodig is de Commissie bijeen te roepen. In normale omstandigheden komt de Commissie bijeen indien een van de deelnemers daarom verzoekt.

Naast de bestuurlijke Commissie wordt een ambtelijke werkgroep ingesteld: de Adviesgroep Waterakkoord Betuwepand. De Adviesgroep heeft onder meer als taak de Commissie te ondersteunen ten behoeve van het nemen van besluiten en het uitvoeren van de evaluatie van het waterakkoord. Zoals in artikel 12 is aangegeven komt de Adviesgroep in ieder geval eenmaal per twee jaar bijeen om de effectiviteit van de in het kader van het waterakkoord gemaakte afspraken te evalueren. Daarnaast kan elke deelnemer de Adviesgroep verzoeken tot een tussentijdse evaluatiebijeenkomst. Naast de evaluatiebijeenkomsten komt de Adviesgroep bijeen indien dit nodig is ten behoeve van de besluitvorming van de Commissie of ten behoeve van het voeren van overleg over de uitvoering van het waterakkoord in het algemeen.

Artikel 10: Naleving in buitengewone omstandigheden

Onder buitengewone omstandigheden worden verstaan omstandigheden waarin sprake is van watertekort, van een hoogwater situatie en calamiteiten, zoals in de begripsbepalingen in hoofdstuk 1 is omschreven.

De maatregelen van de Commissie zullen betrekking hebben op buitengewone omstandigheden, die van invloed zijn op de waterkwantiteit en waterkwaliteit van het Betuwepand en de omliggende watersystemen.

De maatregelen van de Commissie kunnen worden “overruled” indien, zoals bij de toelichting op artikel 5 van dit waterakkoord is aangegeven, door de betrokken bestuursorganen gebruik wordt gemaakt van de hun toegekende bijzondere bevoegdheden in buitengewone omstandigheden, zoals genoemd in de Wet op de waterhuishouding, de Waterstaatswet 1900, de Waterschapswet en de Wet rampen en zware ongevallen.

Daarnaast geldt, zoals ook in artikel 3 van dit waterakkoord is aangegeven, dat in perioden van watertekort de besluiten van de Landelijke Coördinatiegroep Waterverdeling door de Commissie in acht moeten worden genomen.

Artikel 11: Geschillenregeling

Het waterakkoord is aan te merken als een bestuursovereenkomst en als zodanig als een meezijdig publiekrechtelijk besluit. De in een waterakkoord gemaakte afspraken binden de deelnemers en kunnen zo nodig in rechte worden afgedwongen door zowel de betrokken deelnemer(s) als door derden, die rechtstreeks belang hebben bij de naleving van het waterakkoord. Indien er sprake is van een geschil tussen de deelnemers omtrent de naleving van een in werking getreden waterakkoord dan is het bepaalde in artikel 52 van de Wet op de Waterhuishouding van toepassing.

Indien er sprake is van een geschil tussen één of meer deelnemers en een derde-belanghebbende over de niet-naleving van het waterakkoord staat voor de derde-belanghebbende de “normale” rechtsgang open naar de rechter. Indien het geschil betrekking heeft op een publiekrechtelijke rechtshandeling dan kan de derde-belanghebbende beroep instellen bij de administratieve rechter. Indien het geschil betrekking heeft op een feitelijk handelen of nalaten, dan kan de derde-belanghebbende het geschil voorleggen aan de burgerlijke rechter.

Ingevolge artikel 52 van de Wet op de waterhuishouding worden geschillen tussen de deelnemers omtrent de naleving van een in werking getreden waterakkoord beslist door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, voor zover deze geschillen geen betrekking hebben op burgerlijke rechten en op schuldvorderingen. Deze bepaling komt overeen met artikel 136 van de Grondwet dat bepaalt dat geschillen tussen openbare lichamen door de rechterlijke macht worden beslist, tenzij deze beslissing bij wet aan anderen is opgedragen.

Het bovenstaande betekent dat alleen de rechterlijke macht het geschil over de uitvoering van een waterakkoord kan beslissen. Dit neemt niet weg dat bij een geschil ad hoc een geschillencommissie kan worden ingesteld die kan bemiddelen bij het vinden van een oplossing voor het geschil. Hierdoor kan worden voorkomen dat elk geschil moet worden voorgelegd aan de rechter.

Artikel 12: Evaluatie

De Commissie Waterakkoord Betuwepand zal op de hoogte gehouden worden van (afspraken die gemaakt zijn op de) evaluatiebijeenkomsten. Op verzoek van een van de deelnemers kan de Commissie naar aanleiding van een evaluatie bij elkaar geroepen worden.

Toekomstige ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de waterbehoefte en de waterverdeling.

Het voorliggende waterakkoord houdt nog niet rekening met een aantal toekomstige ontwikkelingen in het landelijke waterbeheer, die mogelijk van invloed zijn op de afspraken in dit waterakkoord. De hier genoemde ontwikkelingen zijn niet limitatief, maar illustratief bedoeld.

- Het project Waterbeheer in de 21^e eeuw (Ministerie van Verkeer en Waterstaat);
- Bruisend Water (provincie Zuid Holland);
- Blauwe Kamers in het Groene Hart (VROM);

- Waterverkenningen (Rijkswaterstaat, RIZA);
- MER beheer Haringvlietsluizen (Rijkswaterstaat, Directie Zuid Holland);
- Water in het Natte Hart (Rijkswaterstaat, Directies IJsselmeergebied, Utrecht en Noord-Holland);
- Vergroting waterinlaat Prinses Irenesluis (Rijkswaterstaat, Directie Utrecht);
- Aanleg pompemaal bij Gouda (Rijkswaterstaat, Directie Utrecht);
- Evaluatie waterverdeling bij splitsingspunt IJsselkop (Rijkswaterstaat, Directie Oost-Nederland).
- Mogelijke aanpassingen als gevolg van de notitie Aanpak Wateroverlast;
- Ontwikkelingen genoemd in Bijlage 10 van dit waterakkoord.

De eventuele gevolgen die deze projecten hebben voor de afspraken die gemaakt zijn in het voorliggende waterakkoord zullen, zodra hierover duidelijkheid bestaat, aan alle deelnemers van het waterakkoord kenbaar worden gemaakt. Deze ontwikkelingen kunnen aanleiding geven tot aanpassing van het waterakkoord.

HOOFDSTUK 4: WIJZIGING WATERAKKOORD

Artikel 13: Wijziging van het waterakkoord

De in artikel 12 genoemde evaluatie kan aanleiding geven om het waterakkoord te herzien. Indien de voltallige Commissie bij unanimititeit heeft besloten dat het wenselijk is om het waterakkoord te wijzigen wordt het waterakkoord gewijzigd conform het bepaalde in artikel 21 van de Wet op de waterhuishouding. Ingevolge artikel 21 van deze wet dient binnen drie maanden na een schriftelijk verzoek tot wijziging van het waterakkoord een aanvang te worden gemaakt met de voorbereiding van de wijziging. Op de wijziging van het waterakkoord is de procedure voor de totstandkoming van het waterakkoord van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK 5: FINANCIËN

Artikel 14: Kostenverrekening

In de overeenkomst UTC-4011 (1998) zijn de exploitatiekosten van het gemaal bij de Prinses Marijkesluizen geregeld tussen Rijkswaterstaat directie Utrecht en het Waterschap van de Linge. Tussen het Polderdistrict Betuwe en Rijkswaterstaat directie Utrecht zijn in de overeenkomst U 1641 (1980) de kosten met betrekking tot de bouw en de overdracht van het gemaal Mauriksche wetering geregeld. Daarin is tevens vastgesteld dat voor de overige exploitatiekosten geen kosten worden verrekend.

Behalve de kosten zoals geregeld in de overeenkomst UTC-4011, worden er door de deelnemers aan dit waterakkoord geen kosten ten aanzien van het waterbeheer onderling verrekend.

ANNEX

Inspraakprocedure ontwerp waterakkoord

Conform het bepaalde in artikel 18, tweede en derde lid, van de Wet op de waterhuishouding is een exemplaar van het ontwerp waterakkoord Betuwepand ten behoeve van de inspraak toegezonden aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland, burgemeester en wethouders van de gemeenten Tiel en Buren, de Stichting het Geldersch Landschap, de Inspectie Milieuhygiëne Gelderland,

Staatsbosbeheer Regiohoofd Gelderland, Kamer van Koophandel Rivierenland, Dienst Landelijk Gebied Regio Oost, De Schuttevaer, GLTO, Waterbedrijf Gelderland, NS Railinfrabeheer Noord-Oost en de Gelderse milieufederatie.

De provincie Gelderland heeft ten aanzien van de vijfde overweging in het waterakkoord opgemerkt dat het vaarwegbeheer van de Linge door de provincie Gelderland door middel van een provinciale verordening zal worden overgedragen aan het waterschap van de Linge. In verband met deze opmerking is in de overweging de zinsnede "wordt gedelegeerd" vervangen door "wordt overgedragen". De Koninklijke schippersvereniging Schuttevaer, afdeling Utrecht, heeft naar aanleiding van de derde overweging aangegeven dat voor Schuttevaer de inspanning van Rijkswaterstaat om het verschil tussen watertekort en overtollig water zo klein mogelijk te houden het meest wenselijk is. Opgemerkt is dat een gelijkmatige waterstand in verband met de aflaad diepte van de schepen van essentieel economisch belang is. Aangezien met deze opmerking het gestelde in de derde overweging wordt onderschreven, is deze overweging niet aangepast. NS Railinfrabeheer en Staatsbosbeheer Regio Gelderland hebben aangegeven te kunnen instemmen met de inhoud van het waterakkoord. Van de andere bestuursorganen en instanties zijn geen reacties ontvangen.

BIJLAGEN

BIJLAGE 5: OVERZICHT VAN DE MAXIMALE CAPACITEITEN VAN DE AFVOER EN AANVOER NAAR EN VANUIT HET BETUWEPAND

Maximale afvoercapaciteit:

BEHEERDER	GEBIED	AFVOER NAAR	M ³ /SEC (MAX.)	NAAM
Polderdistrict Betuwe	Maurikse wetering	ARK	1,8	Gemaal Maurikse Wetering
Waterschap v/d Linge	Neder-Betuwe	ARK	16	Van Beuningengemaal*

* Het Van Beuningengemaal kan naast mechanisch lozen ook lozen onder vrij verval
De capaciteit is afhankelijk van waterstanden, gemiddeld ca. 10 m³/sec.

Maximale aanvoercapaciteit:

BEHEERDER	GEBIED	AANVOER UIT	M ³ /SEC (MAX.)	NAAM
Polderdistrict Betuwe	Rijswijksche veld	ARK	0,35	Vijzel Drielandenpunt
Waterschap v/d Linge	Neder-Betuwe, Tieler- en Culem-borgerwaarden	ARK	8	Van Beuningengemaal

Specificatie af- en aanvoerwerken

Beheerder polderdistrict Betuwe:

Vijzel Drielandenpunt. Inlaatvijzel rond 0,80 m. nabij km. 63.32 van het Amsterdam-Rijnkanaal.
Capaciteit vijzel regelbaar, maximaal 0,35 m³/sec.
Vrije inlaat naast vijzel, capaciteit 0,35 m³/sec.
Maximale opvoerhoogte 1,50 m.
Waterstand achter vijzel is afhankelijk van kanaalpeil, maximaal NAP +3,20 m.

Gemaal Maurikse wetering. Uitlaatgemaal bestaande uit twee elektrisch aangedreven pompen nabij km. 64.7 van het Amsterdam-Rijnkanaal.
Capaciteit van 0,9 -1,8 m³/sec.
Maximale opvoerhoogte 3.35 m.
Waterstand voor gemaal ca. NAP +1.90 m.

Beheerder waterschap van de Linge:

Van Beuningengemaal. Uit- en inlaatgemaal bestaande uit twee elektrisch aangedreven pompen nabij km. 68.5 van het Amsterdam-Rijnkanaal.
Capaciteit uitlaten 8 - 16 m³/sec., inlaten 8 m³/sec.
Vrije uitlaat naast gemaal, afmetingen. 2.40 x 1.20 m., capaciteit afhankelijk van waterstanden 0 tot 10 m³/sec.
Maximale opvoerhoogte 2.00 meter.
Waterstand voor gemaal NAP +3.95 m.

Beheerder Rijkswaterstaat directie Utrecht

Prinses Marijkesluizen. Uitlaatgemaal bestaande uit vier diesel aangedreven pompen met keerschuiif (incl. elektrisch aangedreven onderwaterpomp) nabij km. 62 van het Amsterdam-Rijnkanaal. Het complex vormt de noordelijke begrenzing voor dit waterakkoord en is in beheer bij de RWS. Capaciteit diesel aangedreven pompen 2 pompen van 5 m³/sec (eigendom RWS) en twee pompen van 7 m³/sec. (eigendom waterschap van de Linge). Capaciteit elektrisch aangedreven pomp in de keerschuiif 6 m³/sec., opvoerhoogte 2,5 m. en 5,4 m²/sec bij een opvoerhoogte van 3,5 m.

Prins Bernhardsluizen. De sluizen bestaan uit twee schutkolken voor de scheepvaart en een omloopriool voor de inlaat van oppervlaktewater vanuit de Waal op het Amsterdam-Rijnkanaal nabij km. 71 van het Amsterdam-Rijnkanaal. Het complex vormt de zuidelijke begrenzing voor dit waterakkoord. De capaciteit van de omloopriool is afhankelijk van het verschil tussen de waterstand op de Waal en de waterstand op het Betuwepand, met een maximum van zo'n 60 m³/sec bij een verval van 2 m.

BIJLAGE 6: BESCHRIJVING VAN DE AAN- EN AFVOER VAN WATER

Beheerder polderdistrict Betuwe

Vijzel Drielandenpunt. De watervoorziening van het Rijswijksche veld, 1007 ha., vindt plaats onder vrij verval. In de zomerperiode, van half maart tot half november wordt water onder vrij verval ingelaten. Deze hoeveelheid in te laten water wordt geschat op $0,35 \text{ m}^3/\text{s}$ (deze hoeveelheid is vastgesteld op basis van een theoretische benadering, te weten $0,35 \text{ l/s/ha}$). In buitengewone omstandigheden, bij een kanaalpeil van lager dan NAP +2,40 m, kan er niet onder vrij verval worden ingelaten en wordt de vijzel ingezet, max. capaciteit $0,35 \text{ m}^3/\text{sec}$. Bij extreme vraag naar water, met name in het voorjaar, ten tijde van nachtvorst, wordt de vijzel ten behoeve van de fruitteelt ingezet in verband met de nachtvorstbestrijding. In de winterperiode van half november tot half maart wordt geen water ingelaten. Op 1007 ha is dit $0,35 \text{ l/s/ha}$.

Gemaal Maurikse wetering. De afvoer van het gebied Maurikse wetering, groot 4250 ha., wordt met behulp van een sifon onder het ARK richting Buren verzorgd. Indien het waterpeil bovenstrooms het gemaal, ondanks de afvoer door het sifon richting Buren, een peil van NAP +2.00 m. bereikt treedt één pomp ($0,9 \text{ m}^3/\text{sec}$) in werking. Als het waterpeil NAP +2,10 m. bereikt zal de tweede pomp ($0,9 \text{ m}^3/\text{sec}$) in werking treden. Ook in buitengewone omstandigheden kan het gemaal ingezet worden. Het streefpeil op de Maurikse Wetering is NAP +1,90 m.

Beheerder waterschap van de Linge

Van Beuningengemaal. De afvoer van het Linge gebied, groot 23.700 ha, vindt onder normale weersomstandigheden en kanaalwaterstanden plaats via een sifon onder het ARK richting Hardinxveld. In geval van te veel aanbod wordt een gedeelte via de vrije lozing geloosd op het ARK. Indien de vrije lozing onvoldoende is wordt deze gesloten en wordt het gemaal ingezet. Afhankelijk van het aanbod wordt voor het gebied Neder-Betuwe, groot 7845 ha, 8 tot $16 \text{ m}^3/\text{sec}$. uitgeslagen op het ARK.

In geval van buitengewone omstandigheden op het ARK (gesloten toestand) wordt het kwelwater en het waterbezwaar van de Linge doorgestuurd naar de Beneden-Linge. Indien het water bezwaar op de Beneden-Linge te groot is, wordt het Van Beuningengemaal ingezet en het waterbezwaar met een capaciteit van 8 tot $16 \text{ m}^3/\text{sec}$. uitgeslagen op het ARK. Het eventuele surplus wordt dan via de sifon doorgestuurd naar de Beneden-Linge. Het streefpeil van de Linge is, voor het peilvak Pottum-ARK, NAP +3,95 m.

Onder normale weersomstandigheden wordt het Van Beuningengemaal niet ingezet voor de wateraanvoer. Indien echter, in verband met droogte en het daarmee samenhangende watergebruik, gebrek aan water ontstaat wordt het Van Beuningengemaal ingezet, capaciteit $8 \text{ m}^3/\text{sec}$. In deze situatie wordt een gebied van ca. 18.000 tot 36.000 ha. van water voorzien. Indien de wateraanvoer onvoldoende blijkt wordt het Kolffgemaal te Hardinxveld- Giessendam ingezet voor een gebied van ca. 18.000 ha. groot. Het Van Beuningengemaal voorziet dan een gebied van 18.000 ha. van water.

Beheerder Rijkswaterstaat directie Utrecht

Prinses Marijkesluizen. Onder normale omstandigheden is dit een open verbinding tussen het Betuwepand en de Lek. De Prinses Marijkesluizen hebben onder normale omstandigheden geen functie.

In een hoogwater situatie, dat wil zeggen bij een waterstand op het Betuwepand van NAP +5,55 m indien verwacht wordt dat deze stand nog zal worden overschreden, wordt de kering bij de Prinses Marijkesluizen gesloten. Als de kering gesloten is wordt het behulp van het gemaal de waterstand op het Betuwepand teruggebracht naar NAP + 4,50 m. De scheepvaart wordt dan via de sluisen gesloten.

Prins Bernhardsluizen. Onder normale omstandigheden zijn de Prins Bernhardsluizen gesloten. Via de twee schutkolken heeft de scheepvaart doorgang tussen het Betuwepand en de Waal. Onder normale

omstandigheden is de waterstand op de Waal bij Tiel hoger dan op het Betuwepand, waardoor er via het schutten water naar het Betuwepand wordt ingelaten met een gemiddelde debiet variërend van 1 tot 10 m³/s.

Als de waterstand op de Waal nagenoeg gelijk is aan die van het Betuwepand, kan er niet meer geschut worden omdat de sluisdeuren dan gaan 'klapperen'. De sluisen hebben bij (nagenoeg) gelijke waterstand geen functie meer en worden dan ook opgezet.

In een hoogwater situatie wordt het Betuwepand afgesloten met behulp van de kering van de Prinses Marijkesluizen. Het schutten bij de Prins Bernardsluizen wordt dan zoveel mogelijk beperkt.

Beheerder Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland

Voor het sturen van de waterverdeling bij de IJsselkop, alwaar het Pannerdansch Kanaal zich splitst in Neder-Rijn en IJssel, heeft Rijkswaterstaat Directie Oost Nederland de beschikking over een stuw te Driel. Daarnaast bevinden zich stuwen te Amerongen (Maurik) en Hagestein, die de functie hebben om op de desbetreffende stuwpanden ter wille van een voldoende vaardiepte voor de scheepvaart een streefpeil in te stellen.

Zeer globaal geldt in een "gemiddeld" jaar voor de stuw te Driel dat gedurende 3 maanden geheel en 6 maanden gedeeltelijk wordt gestuwd en dat de stuw circa 3 maanden geheel getrokken is. Er komen echter ook jaren voor waarin de stuw heel zelden geheel getrokken is.

Bij een gestuwde rivier wordt door de stuw te Driel het peil aan de IJsselkop zo lang mogelijk op ongeveer NAP + 8,30 m. gehouden, hetgeen correspondeert met een afvoer op de Boven-IJssel van 285 m³/s, met dien verstande dat steeds tenminste 25 m³/s wordt afgelaten op het stuwpand Amerongen.

Bij afvoeren op de Bovenrijn te Lobith van kleiner dan 1400 m³/s is de IJsselafvoer niet meer te handhaven op 285 m³/s. Dan kan, in combinatie met (de verwachting van) aanhoudende droogte, een regionale of landelijke droogtesituatie gaan ontstaan en zijn maatregelen ter beperking van schade noodzakelijk.

Een landelijke watertekortsituatie wordt mogelijk geacht indien de Rijnafvoer te Lobith lager wordt dan:

- 1400 m³/s in de maand mei
- 1300 m³/s in de maand juni
- 1200 m³/s in de maand juli
- 1100 m³/s in de maand augustus
- 1000 m³/s in de maand september

De stuw is geheel getrokken bij een waterstand op de Boven-Rijn te Lobith van NAP +10,00 m. of hoger. Door de Neder-Rijn stroomt dan 430 m³/s of meer.

Het stuwpand Amerongen heeft een stuwpeil van NAP + 6,00 m. Bij normaal stuwbedrijf wordt dit peil niet door de stuw maar door de naast de stuw gesitueerde waterkrachtcentrale Maurik geregeld. Deze door NUON beheerde centrale, die sedert 1988 in bedrijf is, volgt automatisch het wateraanbod in het traject tussen 20 en 400 m³/s. Bij een groter wateraanbod neemt de stuw het peilbeheer over totdat bij circa 550 m³/s de stuw geheel geheven is.

Het stuwpeil van de Neder-Rijn in het stuwpand Hagestein is NAP + 3,00 m. Het stuwpand staat als regel in open verbinding met het Betuwepand van het Amsterdam-Rijnkanaal. Bij een Lekpeil van NAP + 5,55 m. of hoger is de keersluis te Ravenswaaij in verband met de dijkhoogte langs het Betuwepand van het ARK gesloten. In de middenpeiler van de stuw Hagestein bevindt zich een kleine waterkrachtcentrale (UNA).

BIJLAGE 7: OVERZICHT VAN DE TE METEN AFVOER EN AANVOER

Beheerder polderdistrict Betuwe

Vijzel Drielandenpunt.

De capaciteit van de vijzel, inlaat vanuit het ARK, wordt bepaald door het aantal draaiuren te vermenigvuldigen met de capaciteit.

De capaciteit van de vrije inlaat, vanuit het ARK, is niet bekend. De capaciteit zou kunnen worden bepaald aan de hand van het peilverschil voor en achter de inlaat.

Gemaal Maurikse wetering.

De capaciteit van het gemaal, uitlaat op het ARK, wordt bepaald door het aantal draaiuren te vermenigvuldigen met de capaciteit.

Beheerder waterschap van de Linge

Van Beuningengemaal.

De capaciteit van het gemaal, in- en uitlaat uit en op het ARK, wordt bepaald door het aantal draaiuren te vermenigvuldigen met de capaciteit.

De capaciteit van de vrije uitlaat op het ARK wordt bepaald aan de hand van het peilverschil voor en achter de uitlaat.

Beheerder Rijkswaterstaat

Dagelijks wordt het aantal schuttingen per kolk en de waterstand op de Waal en het Amsterdam-Rijnkanaal geregistreerd. Aan de hand van deze gegevens kunnen het de gemiddelde dagelijkse debieten bepaald worden. Indien er water vanuit de Waal wordt ingelaten via de omloopriolen, wordt aan de hand van de binnen- en buitenwaterstand en de afmetingen van het riool het debiet bepaald.

De verwachte mogelijke afwijking in bovengenoemde metingen bedraagt ca. 10%.

BIJLAGE 8: REGISTRATIE VAN DE WATERKWALITEIT

Zuiveringsschap Rivierenland

Het Zuiveringsschap Rivierenland meet op drie lokaties nabij het Betuwepand de waterkwaliteit. In bijlage 2 is een kaart opgenomen waar de ligging van deze lokaties is opgenomen. In onderstaande tabellen is opgenomen hoe vaak en wat er op deze monsterpunten gemeten wordt.

Monsterpunt	x-coördinaat	y-coördinaat	meetfrequentie	pakketten
LI-7	166,30	436,60	ieder jaar 12× (Chl-a 6×)	V-002, O-001, Chl-a, O-005, org. Micro's M-lijst, droogrest
NB-3	152,95	437,75	ieder jaar 12× (Chl-a 6×)	V-002, O-001, Chl-a
NB-5	156,30	440,60	1× per 3 jaar 12× (Chl-a 6× en org. micro's M-lijst 4×)	V-002, O-001, Chl-a, O-005, org. Micro's M-lijst, droogrest

pakket	parameters
V-002	diepte, breedte, doorzicht, EGV, kleur, geur, pH, Stroomrichting, stroomsnelheid, T-water, O ₂ , O ₂ %, kroosbedekking, plantengroei, schoning, uitgediept, zichtbare verontreiniging
O-001	Cl-, Kj-N, NH ₄ , NO ₂ , NO ₃ , SO ₄ , totaal-P
O-005	Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Zn, ontsluiting
org. Micro's M-lijst	PAK, VOX, alfa-endosulfan + sulfaat en lindaan, cholesteraseremming, pentachloorfenol

Rijkswaterstaat directie Utrecht

De waterkwaliteit van het Amsterdam-Rijnkanaal wordt niet gemeten. De waterkwaliteit van de Rijn wordt bij Lobith gemeten. De afstand tussen Lobith en het Amsterdam-Rijnkanaal is echter te groot om op een betrouwbare manier de waterkwaliteit van het Amsterdam-Rijnkanaal te kunnen afleiden. Uit de waterkwaliteitsgegevens van de Linge ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal is de kwaliteit van het door het Van Beuningengemaal uitgeslagen water af te leiden. De waterkwaliteitsgegevens van de Linge ten westen van het Amsterdam-Rijnkanaal kunnen een indicatie geven van de kwaliteit van het ingelaten water uit het Amsterdam-Rijnkanaal. Er zijn echter te weinig gegevens voorhanden van de waterkwaliteit in het Amsterdam-Rijnkanaal en van de Linge om deze vergelijking te kunnen maken.

BIJLAGE 9: WATERVERDELING BIJ WATERTEKORT

Onderstaand wordt de waterverdeling gegeven, zoals deze wordt uitgevoerd in situaties van watertekort (buitengewone omstandigheden). Bij de verdeling wordt uitgegaan van de indicatieve prioriteitsstelling in het Beheersplan voor de Rijkswateren. Deze is uitgebreid met twee factoren, handhaving scheepvaartdiepten en koelwater voor industrie, die voor de Beneden-Linge gelden. Vervallen zijn ongestoorde drinkwatervoorziening en doorspoeling ten behoeve van handhaving lage zoutconcentratie.

PRIORITEIT 1	PRIORITEIT 2	PRIORITEIT 3
a) Peilhandhaving ter voorkoming van onomkeerbare droogteschade, en behoud van stabiliteit waterkeringen	b) Ongestoorde drinkwatervoorziening c) Watervoorziening glastuinbouw d) Industriële onttrekkingen	e) Handhaving lage zoutconcentraties f) Koelwatervoorziening energiecentrales g) Watervoorziening landbouw h) Handhaving scheepvaartdiepten i) Watervoorziening natuur

Prioriteitsstelling zoals aangegeven in het Beheersplan voor de Rijkswateren

In de onderstaande tabel is de minimale behoefte tijdens perioden van watertekort vermeld van de waterbeheerders, die wateraanvoeren uit het Amsterdam-Rijnkanaal. Vaak zijn deze hoeveelheden niet nauwkeurig bekend. De gepresenteerde getallen zijn over het algemeen gebaseerd op ruwe schattingen en kunnen worden beschouwd als de op dit moment nauwkeurigst te verkrijgen waarden. Aan de hand van de in de toekomst gemeten en/of berekende aangevoerde hoeveelheden in perioden van watertekort (het optreden van zo'n situatie wordt aangegeven door Rijkswaterstaat) zullen deze getallen in de loop van de tijd aangepast kunnen worden.

AANVOER (m ³ /s) TEN BEHOEVE VAN:	PRIORITEIT									TOTAAL	
	1	2			3						
	a	b	c	d	e	f	g	h	i		
RWS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polderdistrict Betuwe	0,02	-	-	-	-	-	0,33	-	-	0,35	
Waterschap van de Linge	5,4	-	-	0,03	-	-	9,5	-	0,35	15,28	
Totaal per categorie	5,42	-	-	0,03	-	-	9,83	-	0,35		
Totaal per prioriteit	5,42	0,03			10,18					15,63	

Prioriteitsstelling uit het Beheersplan voor de Rijkswateren vertaald naar de minimaal benodigde hoeveelheid water voor de omliggende beheersgebieden uitgedrukt in m³/s.

De minimale benodigde wateraanvoer naar de bovengenoemde beheersgebieden is de basis voor de te hanteren verdeelsleutel bij watertekort.

Deze komt er als volgt uit te zien (in procenten van het totaal):

AANVOER (%) TEN BEHOEVE VAN:	PRIORITEIT									TOTAAL
	1	2			3					
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	
RWS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polderdistrict Betuwe	0,12	-	-	-	-	-	2,24	-	-	2,36
Waterschap van de Linge	34,50	-	-	0,20	-	-	60,70	-	2,24	97,64
Totaal per categorie	34,62	-	-	0,20	-	-	62,94	-	2,24	100
Totaal per prioriteit	34,62	0,20			65,18					100

Prioriteitsstelling uit het Beheersplan voor de Rijkswateren vertaald naar de minimaal benodigde hoeveelheid water voor de omliggende beheersgebieden uitgedrukt in percentages.

In een periode, dat de beschikbare hoeveelheid water kleiner is dan de totaal benodigde hoeveelheid, zal het water dat benodigd is voor prioriteit 3 eerst afvallen.

Indien ook onvoldoende water beschikbaar is om aan de benodigde hoeveelheid voor de prioriteiten 1 en 2 te voldoen, valt prioriteit 2 af.

Zodra de situatie bereikt wordt dat alleen voor prioriteit 1 water beschikbaar is (of minder) is er sprake van extreem watertekort.

De Commissie Waterakkoord Betuwepand beslist over de toepassing van de verdeelsleutel voor de verdeling van de beschikbare hoeveelheid water over de omliggende watersystemen gebaseerd op de prioriteitstelling en minimaal gebruik per categorie, zoals in deze bijlage is aangegeven.

Motivatie voor de minimale waterbehoefte.

Zoals in het voorgaande reeds is vermeld, is de minimale waterbehoefte een ruwe schatting. De betrokken waterbeheerders hebben hiervan zo nauwkeurig mogelijk een gemotiveerde opgave gedaan.

Onderstaand worden deze motieven gegeven.

Polderdistrict Betuwe

- Er is 0,02 m³/sec. benodigd voor peilhandhaving ter voorkoming van irreversibele klink in het gebied ten noord-westen van Zoelen. Dit betreft klei op veen gebied. Indien niet wordt voorzien in de hiervoor benodigde hoeveelheid water ontstaat onder ander schade aan gebouwen door het optreden van zetting.
- De 0,33 m³/sec. die benodigd is voor de watervoorziening van de landbouw wordt gebruikt voor beregening en peilhandhaving. Beregening is nodig om vochttekorten, onder andere als gevolg van negatieve kwel, in het groeiseizoen te compenseren. Een groot deel van de watergangen in het gebied zou, indien geen water wordt ingelaten, op den duur droog komen te staan. Het grootste gedeelte van het water is nodig voor de landbouw en de fruitteelt. Indien het ingelaten water niet zou kunnen worden benut, ontstaat er aanzienlijke oogstdepressies voor fruitteelt en landbouw.

Waterschap Van de Linge

- Er is 5,4 m³/s benodigd voor peilhandhaving ter voorkoming van irreversibele klink in het gebied van de Beneden Linge. Dit betreft een klei op veen gebied. Indien niet wordt voorzien in de hiervoor benodigde hoeveelheid water ontstaat onder andere schade aan waterkeringen en gebouwen door het optreden van zetting.
- De 9,5 m³/s die benodigd is voor de watervoorziening van de landbouw wordt voor beregening en peilhandhaving gebruikt. Beregening is nodig om vochttekorten, onder andere als gevolg van negatieve kwel, in het groeiseizoen te compenseren. Een groot deel van de watergangen in het gebied zou, indien geen water wordt ingelaten, op den duur droog komen te staan. Wanneer dit

ingelaten water niet voor beregening zou kunnen worden benut, ontstaat er aanzienlijke oogstdepressies in de fruitteelt en de landbouw.

- De 0,35 m³/s is nodig ter voorkoming van verdroging natuurgebieden.
- Voor de watervoorziening van de Beneden-Linge wordt om kwaliteitsredenen het Van Beuningengemaal ingezet. De waterkwaliteit van het Amsterdam-Rijnkanaal is beter dan die van de Merwede.
- De belangen van Polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden (onder andere handhaving scheepvaartdiepten) en de belangen van Hoogheemraadschap Alblasserwaard en Vijfherenlanden worden door het Waterschap van de Linge vertegenwoordigd.

Door de inzet van het Van Beuningengemaal blijft de natuurlijke stroomrichting in stand, waardoor stagnant water voorkomen kan worden.

Het Kolffgemaal wordt daarom alleen ingezet als het Van Beuningengemaal onvoldoende water kan inpompen.

Rijkswaterstaat directie Utrecht

Op het Betuwepand is niet een bepaalde doorstroming nodig. Het Betuwepand voert water aan voor de hierbovengenoemde beheersgebieden. Daarnaast kan het zo zijn dat er in watertekortsituaties water vanuit de Waal via het Betuwepand wordt aangevoerd naar het Amsterdam-Rijnkanaal ten noorden van de Lek, om daar in de vraag naar water te voorzien.

BIJLAGE 10: WENSEN VAN DE DEELNEMERS DIE NIET IN DIT WATERAKKOORD ZIJN OPGENOMEN

Inzet polderdistrict Betuwe

Normaal beheer.

Als na een nog uit te voeren watersysteem-analyse blijkt dat het huidige beheer van gemaal Maurikse wetering en gemaal Drielandenpunt anders moet zijn, zal dit in het huidige waterakkoord aangepast moeten worden. De mogelijkheden hiervoor zijn in het huidige waterakkoord beschreven in de artikelen 2 tot en met 5. Deze mogelijkheden moeten te allen tijde gewaarborgd blijven zodat nieuwe plannen uitvoerbaar worden zonder belemmeringen voorkomend uit het waterakkoord.

Droogte.

Mogelijkheden tot uitbreiding van het gemaal "Drielandenpunt" ten behoeve van nachtvorstbestrijding fruitteelt. Vergroting van de capaciteit kan ook worden benut voor de aanvoer van water in droge perioden.

Hoogwater situatie. In tijden van hoge rivierwaterstand moet afvoer via gemaal Maurikse Wetering mogelijk blijven om inundaties ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal te voorkomen.

Calamiteiten.

Afstemmen calamiteitenplannen. Beheerders moeten in hun calamiteitenplannen overeenstemming bereiken over de wijze waarop afvoer van verontreiniging plaats gaat vinden.

Overige wensen.

Mogelijkheid tot uitbreiding van het gemaal "Drielandenpunt" ten behoeve van nachtvorstbestrijding.

Inzet Waterschap Van de Linge

Normaal beheer.

Handhaving van de huidige af- en afvoer situatie

Droogte.

In droge perioden het inlaten van 8 m³/s uit het Amsterdam-Rijnkanaal door het Van Beuningengemaal. In de toekomst mogelijk de capaciteit van het gemaal uitbreiden in verband met compensatie als gevolg van mogelijke drinkwaterwinning.

Hoogwater situatie.

Rijkswaterstaat directie Utrecht spant zich in om het overtollige water uit het Amsterdam-Rijnkanaal, zo nodig door het gemaal Rijswijk, af te voeren naar de Lek.

Calamiteiten.

Bij calamiteiten wordt ter bescherming van het kwetsbare gebied van de Beneden Linge het verontreinigde water afgevoerd naar het Amsterdam-Rijnkanaal.

Inzet van het Zuiveringsschap Rivierenland

Waterkwaliteit.

Op termijn stoffen-balansen kunnen opstellen: dus meten van de kwaliteit (nutriënten, Cl, O₂, zwevende stof en zware metalen) van het oppervlaktewater van het Amsterdam-Rijnkanaal en het oppervlaktewater dat naar het Amsterdam-Rijnkanaal wordt aangevoerd is van belang.

Droogte.

In droge perioden het inlaten van 8 m³/sec. uit het Amsterdam-Rijnkanaal door het Van Beuningengemaal ten behoeve van de watervoorziening Linge.

Calamiteiten.

Calamiteitenplannen op elkaar laten aansluiten. Indien waterkwaliteitscalamiteiten niet in het eigen beheersgebied te bestrijden zijn de verontreiniging lozen op het Amsterdam-Rijnkanaal, ter bescherming van het kwetsbare gebied van de Beneden-Linge.